

**PRIORITĂȚILE ȘI DEZIDERATELE DE FINALITATE
ALE DEZVOLTĂRII DURABILE A AGRICULTURII REPUBLICII MOLDOVA
ÎN ABORDAREA ASPECTELOR REGIONALE**

Cornel COȘER

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Republic of Moldova has committed to establish an economy based on market economic relations and integration into the global economy. The reform of agriculture and agri-food sector is considered to be a crucial part of the country's transition period from the model of an agricultural country to the establishment of a modern European country.

In accordance with this purpose, the main strategic objectives of regional agricultural policy are based on the promotion of efficient production, processing and marketing agricultural products; ensuring the competitiveness of agricultural and Moldavian food products on world markets; protecting the natural resources of Republic of Moldova and food security ensuring, also, food availability of goods at minimum cost.

Republica Moldova și-a asumat angajamentul de a stabili o economie bazată pe relațiile economice de piață și de integrare în economia mondială. Reforma agriculturii și a sectorului agroalimentar se consideră a fi o parte crucială a perioadei de tranziție a țării de la modelul de țară agrară, sector care asigură locuri de muncă și venituri pentru majoritatea populației, spre constituirea unei țări europene moderne. În conformitate cu acest scop, obiectivele strategice principale ale politicii agrare regionale sunt:

- promovarea producerii eficiente, prelucrarea și comercializarea produselor agricole;
- asigurarea competitivității produselor agricole și a celor alimentare din Moldova pe piețele mondiale;
- protejarea resurselor naturale ale Republicii Moldova și asigurarea securității alimentației și disponibilității bunurilor alimentare la un preț minimal [1].

Desprinderea Republicii Moldova de vechiul sistem și trecerea la economia de piață este marcată de o criză îndelungată pe multiple planuri, care se manifestă prin degradarea factorilor dezvoltării și o slabă capacitate de revigorare. În perioada de tranziție a continuat aprofundarea discrepanțelor teritoriale de dezvoltare între diferite zone ale republicii, mecanismele și relațiile de piață afirmându-se în funcție de avantajele și dezavantajele lor. Impactul existenței acestor decalaje este deteriorarea mecanismelor de interacțiune economică și accentuarea discrepanțelor între diferite teritorii. Existența disproporțiilor de dezvoltare socioeconomică teritorială este determinată de cauze obiective și subiective, de factori naturali și conjuncturali. Este însă indiscutabilă necesitatea eliminării lor [2].

În țările Europei Centrale și de Est dezvoltarea regională este un fenomen mai nou, apărut și promovat mai intens grație procesului de democratizare și intensificării dezvoltării socioeconomice în cadrul menținerii și fortificării integrității teritoriale, lărgirii colaborării benefice interstatale. Accentul de bază se pune pe crearea unităților, așa-numitelor regiuni teritoriale, separat de structura administrativ-teritorială internă existentă a statelor și creșterea echilibrată generală a nivelului social-economic al acestor structuri. Totodată, o problemă majoră și comună pentru toate aceste țări este existența decalajelor esențiale în dezvoltarea regiunilor, precum și nivelul net inferior în comparație cu țările UE (Tab.1).

Astfel, conform estimărilor produsului regional brut, cele 53 de regiuni europene din țările nou-aderente la UE sunt aranjate de la 22% din media pe UE în Yuzhen Tsentralen (Bulgaria) la 115% în Praga (Cehia). Sarcina lichidării sau atenuării acestor dezechilibre este încredințată programelor de dezvoltare regională, care necesită intervenția statelor pentru restabilirea echilibrelor teritoriale, în general, și în sprijinul zonelor dezavantajate, în particular.

În acest mod și în contextul exprimat mai sus, putem deja specifica aspectele dezvoltării durabile regionale a agriculturii Republicii Moldova. Astfel, una dintre cele mai importante abordări care țin de dezvoltarea durabilă agricolă, cu specificarea profilului regional, ține de competitivitatea agricolă. Îmbunătățirea competitivității gospodăriilor agricole și a întreprinderilor de prelucrare din industria alimentară va fi realizată prin implementarea a trei obiective specifice:

I. *Îmbunătățirea competențelor producătorilor agricoli și ale persoanelor care își desfășoară activitatea în sectorul agroalimentar, în vederea asigurării unui management mai eficient al exploatațiilor agricole* [3].

II. *Îmbunătățirea competitivității gospodăriilor agricole.* Realizarea acestui obiectiv are menirea de a promova investițiile prin realizarea progresului tehnico-științific, prin reducerea costurilor de producție, raționalizarea proceselor productive.

III. *Modernizarea și modificarea sectoarelor de procesare și comercializare a produselor agricole.* Dezvoltarea lanțului procesare – comercializare pentru produsele agricole trebuie să aibă la bază principiul relației cerere-ofertă, precum și să țină cont de puterea de cumpărare a populației.

Tabelul 1

Disparități de dezvoltare între regiunile țărilor noi-aderente la UE

Țara	Teritoriul, mii km ²	Populația, mln. loc.	Nr. de regiuni de nivel NUTS II	Suprafața medie per regiune, mii km ²	Populația medie per regiune, mii locuitori	PIB per capita % față de UE, UE(15)=100		
						Mediu	Minim	Maxim
Țările noi aderente la UE								
Bulgaria	110,9	8,5	6	18,5	1417	22	22	24
Cehia	79	10,3	8	9,9	1288	60	47	115
Estonia	45,2	1,5	5*	9,0	300	37	37	37
Letonia	64,5	2,5	5	12,9	500	31	31	31
Lituania	65,2	3,7	5*	13,0	740	28	28	28
Polonia	312,6	38,7	16	19,5	2419	36	26	53
România	238,4	22,5	8	29,8	2813	28	22	40
Slovenia	20,3	1,9	12	1,7	158	69	69	69
Slovacia	49	5,4	4	12,3	1350	49	39	99
Ungaria	93	10	7	13,3	1429	49	33	72
Republica Moldova	33,8	3,6	12**	2,82	300	10	6	21

* Este preconizată crearea regiunilor de nivel NUTS II

** Regiuni de nivel NUTS III

Sursa: Adaptat de autor conform: Roșcovan M. Dezvoltarea regională: Republica Moldova vis-à-vis de Uniunea Europeană / Institutul de Politici Publice. - Chișinău, 2003.

Din punct de vedere economic și al dezvoltării durabile a agriculturii, solurile constituie componenta cea mai valoroasă a resurselor naturale. Obiectivul de conservare a calității solului poate fi realizat prin programe speciale de protecție, ameliorare și utilizare durabilă a resurselor de soluri. Aceste programe și măsuri ar trebui să includă:

- crearea sistemului informațional computerizat (a băncii de date) al calității solurilor și furnizarea informației necesare tuturor deținătorilor de terenuri și agenților economici;
- implementarea măsurilor organizatorice, de gestionare financiară etc.

Procedurile de cooperare și integrare fac parte din cele mai importante elemente ale scenariului general de modernizare regională a sectorului agrar. Se impune drept scop implementarea diferitelor forme și modalități de cooperare și integrare a micilor producători agricoli. Alegerea scenariilor concrete de cooperare și integrare este condiționată, după caz, de:

- a) nivelul ierarhic de cooperare a producătorilor agricoli;
- b) ramura (subramura) de activitate agroindustrială;
- c) potențialul existent de producție, prelucrare, comercializare;
- d) prezența piețelor de desfacere etc.

Totodată, putem sintetiza acțiunile de perspectivă, necesare elaborării cadrului coerent de dezvoltare durabilă a agriculturii în profil regional, sub forma unor **politici**, sintetizate în Tabelul 2.

Tabelul 2

Politicile strategice de implementare a dezvoltării durabile a agriculturii Republicii Moldova

Politica strategică	Aspecte rezultative
Politica de subvenționare a agriculturii	Va urmări diminuarea decalajului curent între indicii actuali de performanță ai RM și cei ai UE
Politica dezvoltării pieței funciare	Sporirea eficienței sectorului agricol
Politica comercială	Promovarea și stimularea exporturilor de produse agricole și agroalimentare
Politica investițională	Modernizarea sectorului agrar și a capacităților de producție
Politica inovațională	Intensificarea activităților inovaționale în sectorul agroindustrial și crearea condițiilor pentru absorbția inovațiilor autohtone și străine
Politica dezvoltării socioeconomice a spațiului rural	Asigurarea creșterii economice durabile atât în sectorul agroalimentar, cât și în sferile economice nonagricole

Sursa: Strategia națională de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial al Republicii Moldova (2008-2015).

Aceste politici conlucrează reciproc și duc la coerența sistemului de dezvoltare durabilă a agriculturii regionale din Republica Moldova, fiecare contribuind cu abordări specifice și constituind o componentă de finalitate a programelor și strategiilor adoptate de organele superioare ale Republicii Moldova.

Completarea aspectelor sus-menționate ține de prezentarea sistemului indicatorilor de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial, care include:

- ✓ asigurarea suficienței alimentare a țării;
- ✓ asigurarea unui mediu de afaceri favorabil;
- ✓ dezvoltarea capacităților instituționale;
- ✓ utilizarea eficientă și conservarea resurselor naturale;
- ✓ îmbunătățirea infrastructurii rurale;
- ✓ armonizarea cadrului legislativ autohton cu cel al UE.

Acești indicatori vor constitui o bază reală în evaluarea și elucidarea rezultatelor implicărilor de program, de perspectivă a dezvoltării durabile a sectorului agroindustrial și vor permite corelarea unor noi măsuri cu realitățile care se modifică în dinamica ramurală.

Astfel, în urma sintetizării aspectelor organizatorice și determinării strategice, apare necesitatea elucidării abordărilor de profitabilitate în cadrul întreprinderilor agricole, sub aspect regional (Fig.1) [4].

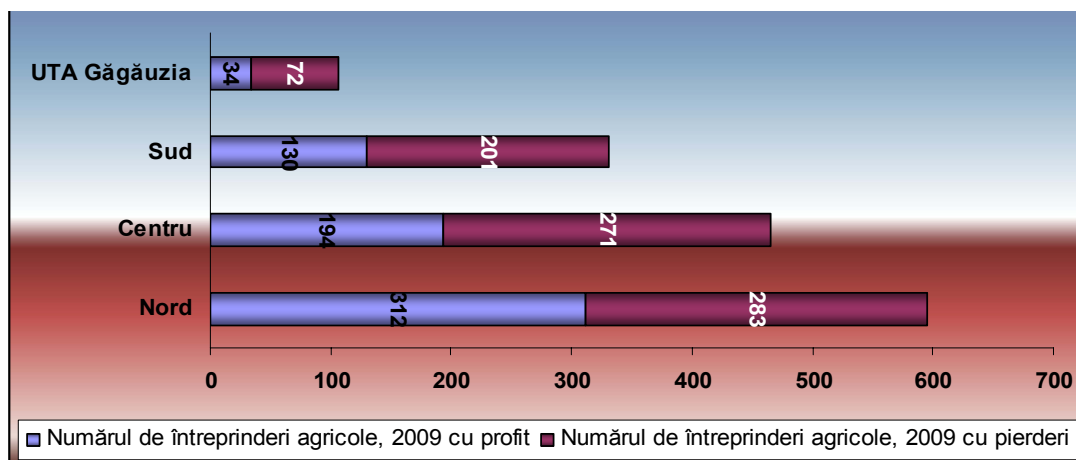

Fig.1. Profitabilitatea întreprinderilor agricole din Republica Moldova sub aspect regional, anul 2009.

Sursa: Adaptat de autor conform datelor portalului www.statistica.md

Din analiza datelor prezentate în Figura 1 putem conchide că, regional, zona de nord este cea care localizează numărul cel mai semnificativ de întreprinderi agricole din republică (595), în cadrul ei fiind stabilit și singurul raport favorabil dintre entitățile economice ce au activat obținând profit și cele cu pierderi. În rest, zonele de centru, sud și UTAG au rapoartele respective cu proporție inversă, întreprinderile cu pierderi depășindu-le numeric pe cele cu profit.

Aceste aspecte teritoriale ne ajută să identificăm oportunitățile de concentrare a instrumentelor de inițiere și stimulare a dezvoltării durabile a agriculturii în profil regional și să înțelegem importanța indicatorilor rezultativi și impactul acestora la etapa de evaluare și implementare a programelor inițiate.

Concluzii

Generalizând cele relatate *supra*, putem sintetiza careva aspecte semnificative care țin de cele mai importante relaționări și contexte economice. Astfel, necesitatea elaborării și implementării unor programe, care relevă structurări și stimulări ale dezvoltării durabile în sectorul agricol în profil regional, este condiționată de influența negativă a mai multor factori, precum: vulnerabilitatea excesivă a sectorului agrar față de condițiile naturale, manifestată prin micșorarea bruscă a roadelor în anii însoțiți de diferite calamități naturale; dezvoltarea lentă și instabilă a sectorului privat din agricultură cu o orientare insuficientă spre piață și deficiențe organizatorice și instituționale în sistemul de management agricol; incapacitatea de autoadministrare eficientă a sectorului agrar privatizat.

În același timp, atingerea unei creșteri durabile a sectorului, precum și asigurarea dezvoltării agricole regionale se propulsează prin anumite mecanisme și instrumente, ca: valorificarea componentei naționale a lanțului valoric prin orientarea producției și a vânzărilor către produse primare și de procesare; susținerea cooperării și integrării producătorilor agricoli cu industria de prelucrare și sfera de comercializare, în cadrul structurilor asociative republicane și regionale; promovarea și crearea unui sistem corespunzător de producție, procesare și marketing pentru produse agroalimentare ecologice și genetic nemodificate, menit să satisfacă cerințele piețelor interne și externe.

Referințe:

1. Republica Moldova: Strategia de Dezvoltare / Centrul de investigații strategice și reforme, Chișinău, ianuarie 1998.
2. Roșcovan M. Dezvoltarea regională: Republica Moldova vis-à-vis de Uniunea Europeană / Institutul de Politici Publice. - Chișinău, 2003, p.3-7.
3. Strategia națională de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial al Republicii Moldova (2008-2015): Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.282 din 11 martie 2008, p.27-34.
4. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=349&>

Prezentat la 17.11.2011